

Секція: А7 Фізична культура і спорт	
УДК: 796.071.4:316.77:159.9	
Дата першого надходження статті до видання	2026-07-29
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-08-29
Дата публікації/оприлюднення	2026-08-29

Психолого-педагогічні особливості професійного спілкування тренера зі спортсменами різного віку та кваліфікації

Леонід Анатолійович Нечипоренко

кандидат педагогічних наук, доцент

Навчально-науковий інститут фізичної культури, спорту і здоров'я, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Черкаси, Україна

e-mail: coachleo63@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7118-9870>

Олена Василівна Нечипоренко

старший викладач кафедри спортивних дисциплін

Навчально-науковий інститут фізичної культури, спорту і здоров'я, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Черкаси, Україна

e-mail: nechepel@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0002-6053-0196>

Анотація. Мета. Обґрунтувати психолого-педагогічні особливості професійного спілкування тренера зі спортсменами різного віку та кваліфікації та розробити структурно-функціональну модель його диференціації. Методи. Дослідження виконано у форматі цільового інтегративного огляду та тематичного синтезу 15 рецензованих публікацій, присвячених взаєминам «тренер — спортсмен», мотиваційному стилю, лідерству, психологічному благополуччю, спортивній залученості та вигоранню. Застосовано порівняльний аналіз, змістове кодування, класифікацію, педагогічну інтерпретацію та структурно-функціональне моделювання. Результати. Установлено, що 11 із 15 джерел (73,3 %) опубліковано у 2021–2026 роках, 11 джерел (73,3 %) є іноземними, а всі праці містять DOI. За результатами синтезу професійне спілкування визначено як педагогічно цілеспрямований, етично регульований і ситуаційно адаптивний процес обміну інформацією, емоційної підтримки, координації дій та спільної рефлексії. Виокремлено шість взаємопов'язаних функцій: інформаційно-дидактичну, мотиваційну, регулятивно-координаційну, емоційно-підтримувальну, рефлексивну та безпекову. Обґрунтовано подвійну диференціацію комунікативної поведінки за віком і психосоціальною зрілістю, з одного боку, та за рівнем техніко-тактичної самостійності й спортивної кваліфікації — з іншого. Розроблено вікову та кваліфікаційну матриці, класифіковано конструктивні й деструктивні практики, запропоновано п'ятиетапний алгоритм: діагностика потреб і стану; визначення комунікативної мети; вибір стилю, каналу та обсягу повідомлення; перевірка розуміння; зворотний зв'язок і педагогічна рефлексія. Наукова новизна. Уперше в межах єдиної моделі поєднано віковий і кваліфікаційний виміри з ситуаційним фільтром актуального стану спортсмена та інваріантними принципами психологічної безпеки. Удосконалено положення про пропорційну автономію та мінімально достатню директивність тренера. Практичне значення. Матриці, модель і алгоритм можуть застосовуватися у професійній підготовці, супервізії та підвищенні кваліфікації тренерів, а також для аналізу комунікативних кейсів до, під час і після тренування або змагання.

Ключові слова: міжособистісна взаємодія, автономна мотивація, зворотний зв'язок, психологічна безпека, педагогічна підтримка, спортивна соціалізація, комунікативна поведінка, саморегуляція

Psychological and pedagogical features of coach communication with athletes of different ages and qualification levels

Leonid Anatoliiovych Nechyporenko

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Educational-Scientific Institute of Physical Culture, Sports and Health, Bohdan Khmelnytsky
National University of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine
e-mail: coachleo63@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-7118-9870>

Olena Vasylivna Nechyporenko

Senior Lecturer at the Department of Sports Disciplines
Educational-Scientific Institute of Physical Culture, Sports and Health, Bohdan Khmelnytsky
National University of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine
e-mail: nechepel@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0002-6053-0196>

Abstract. Objective. To substantiate the psychological and pedagogical features of professional coach communication with athletes of different ages and qualification levels and to develop a structural-functional model for its differentiation. Methods. The study was designed as a targeted integrative review and thematic synthesis of 15 peer-reviewed publications addressing the coach-athlete relationship, motivational climate, leadership, psychological well-being, sport engagement, and burnout. Comparative analysis, content coding, classification, pedagogical interpretation, and structural-functional modelling were used. Results. Eleven of the 15 sources (73.3%) were published in 2021–2026, eleven (73.3%) were international publications, and all sources had a DOI. Professional communication was defined as a pedagogically purposeful, ethically regulated, and situationally adaptive process of information exchange, emotional support, action coordination, and shared reflection. Six interrelated functions were identified: informational-didactic, motivational, regulatory-coordinating, emotional-supportive, reflective, and safety-related. A dual differentiation of coaching behaviour was substantiated: by the athlete's age and psychosocial maturity, and by technical-tactical independence and sporting qualification. Age- and qualification-based matrices were developed, constructive and destructive practices were classified, and a five-stage algorithm was proposed: diagnosing needs and current state; defining the communicative objective; selecting the style, channel, and amount of information; checking understanding; and providing feedback followed by pedagogical reflection. Scientific novelty. For the first time, age and qualification dimensions were integrated within a single model together with a situational filter of the athlete's current state and invariant principles of psychological safety. The concepts of proportional autonomy and minimally sufficient coach directiveness were further developed. Practical significance. The matrices, model, and algorithm can be used in coach education, supervision, and continuing professional development, as well as in the analysis of communication cases before, during, and after training sessions or competitions.

Keywords: interpersonal interaction, autonomy support, feedback, psychological safety, pedagogical support, sport socialisation, communicative behaviour, self-regulation

Вступ

Актуальність проблеми. Професійна діяльність тренера поєднує педагогічні, організаційні, лідерські та фасилітаційні функції, а її результативність визначається не лише змістом тренувальних засобів, а й якістю взаємодії зі спортсменом. Умови дефіциту часу, високої емоційної напруги та значущості помилки підвищують вимоги до точності повідомлення, способу корекції, підтримки мотивації та розподілу відповідальності. Однакова інструкція може мати різний педагогічний ефект залежно від віку, психосоціальної зрілості, спортивного досвіду, кваліфікації та актуального стану спортсмена. Для початківця коротка структурована інструкція створює необхідну опору, тоді як надмірний контроль кваліфікованого спортсмена може послаблювати автономію та довіру. Водночас передчасне передавання відповідальності дитині або недосвідченому спортсменові спричиняє дезорієнтацію. Отже, актуальним є обґрунтування диференційованої, але психологічно безпечної моделі професійного спілкування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну основу проблеми становлять модель взаємин «3Cs», що розкриває близькість, прихильність і взаємодоповнюваність у діаді «тренер — спортсмен» [1], мотиваційна модель підтримки автономії [2] та інтегративне трактування тренерської ефективності [3]. У новіших дослідженнях комунікативна поведінка тренера розглядається як чинник позитивного розвитку юних спортсменів, задоволення базових психологічних потреб, внутрішньої мотивації та залученості [4–6]. Davis та співавтори [5] акцентують на відкритості, підтримці, запобіганні конфліктам і двобічному зворотному зв'язку, тоді як Jin та співавтори [6] і Simons та Bird [7] пов'язують стиль лідерства та якість взаємин із задоволеністю і психологічним благополуччям. У юнацькому спорті підтримувальні взаємини посилюють відчуття належності та сприяють продовженню занять [8], а представники покоління Z очікують прозорості рішень, пояснення вимог та індивідуалізації [9]. Pan і Sui [10] розглядають якість взаємин як механізм командної результативності через емоційний інтелект і спортивну залученість. Українські дослідники зосереджуються на узгодженні взаємодії «тренер — спортсмен — батьки» [11; 12], розвитку комунікативних здібностей тренера [13] та образі наставника як чиннику міжособистісної взаємодії [14]. Натомість контролювальна поведінка й дефіцит конструктивного діалогу пов'язані з ризиком вигорання спортсменів [15].

Виділення невирішеної частини проблеми. Попри значний доробок учених, невирішеним залишається питання одночасного врахування віку, психосоціальної зрілості та спортивної кваліфікації під час вибору форми, обсягу й тональності повідомлення. Наявні підходи переважно характеризують загальну якість взаємин, але недостатньо переводять принципи підтримувальної взаємодії у послідовний алгоритм дій тренера до, під час і після тренування або змагання.

Мета статті. Метою статті є обґрунтування психолого-педагогічних особливостей професійного спілкування тренера зі спортсменами різного віку та кваліфікації й розроблення структурно-функціональної моделі його диференціації.

Наукова новизна. Наукова новизна полягає у розробленні двовимірної моделі, яка поєднує вікову й кваліфікаційну диференціацію комунікативної поведінки тренера із ситуаційним фільтром актуального стану спортсмена. Удосконалено положення про пропорційну автономію та мінімально достатню директивність як взаємопов'язані принципи педагогічно доцільної взаємодії.

Практичне значення. Практичне значення результатів полягає у можливості використання розроблених матриць, моделі й алгоритму під час професійної підготовки майбутніх тренерів, супервізії тренерської діяльності та підвищення кваліфікації фахівців у командних й індивідуальних видах спорту.

Методологія

Методи дослідження. Застосовано цільовий інтегративний огляд, порівняльний аналіз, тематичне кодування, класифікацію, педагогічну інтерпретацію та структурно-функціональне моделювання. Порівняльний аналіз використано для зіставлення підходів до взаємин, мотиваційного стилю й лідерства; тематичне кодування — для виокремлення функцій спілкування, вікових і кваліфікаційних маркерів, конструктивних та деструктивних практик; класифікацію — для побудови матриць; моделювання — для поєднання виявлених компонентів у цілісну систему.

Джерела даних. Емпіричну базу теоретичного дослідження становив корпус із 15 рецензованих публікацій 2003–2026 років, поданих у списку використаних джерел. Пошук здійснювали у Crossref, PubMed і DOAJ за українськими та англійськими словосполученнями coach-athlete communication, coach-athlete relationship, motivational style, coaching behaviour, youth sport. До корпусу включали праці, безпосередньо пов'язані з професійною взаємодією тренера і спортсмена, які містили емпіричні або теоретичні висновки щодо мотивації, психологічних потреб, благополуччя, залученості, лідерства чи вигорання та допускали педагогічну інтерпретацію.

Інструменти аналізу. Інструментом опрацювання була авторська матриця тематичного кодування з п'ятьма блоками: функції повідомлення; вікові характеристики; рівень техніко-тактичної самостійності; способи зворотного зв'язку; очікувані педагогічні й психологічні наслідки. Кожне джерело аналізували за однаковою схемою, після чого близькі смислові одиниці об'єднували у категорії. Спеціалізоване статистичне програмне забезпечення не застосовували, оскільки дослідження не передбачало метааналізу; кількісні показники використовували лише для опису структури корпусу публікацій.

Обмеження дослідження. Обмеженнями є цільовий, а не систематичний характер добору джерел, неоднорідність видів спорту, вікових груп і дослідницьких дизайнів, а також відсутність емпіричної валідації запропонованої моделі. Тому результати слід розглядати як теоретично обґрунтовану основу для подальшої експертної оцінки й апробації, а не як універсальний протокол для всіх спортивних контекстів.

Результати

Опис корпусу джерел засвідчив, що 11 із 15 публікацій (73,3 %) датовано 2021–2026 роками, 11 праць (73,3 %) опубліковано іноземними авторами або міжнародними авторськими колективами, а всі 15 джерел (100 %) мають DOI. Така структура забезпечила поєднання фундаментальних концепцій взаємин і мотивації з новітніми даними про покоління Z, психологічне благополуччя, спортивну залученість і вигорання.

Таблиця 1

Характеристика корпусу проаналізованих джерел

Показник	Кількість	Частка, %
Загальна кількість джерел	15	100,0
Публікації 2021–2026 років	11	73,3
Іноземні джерела	11	73,3
Українські джерела	4	26,7
Джерела з DOI	15	100,0

Джерело: розраховано авторами за списком використаних джерел.

За результатами тематичного синтезу професійне спілкування тренера визначено як педагогічно цілеспрямований, етично регульований і ситуаційно адаптивний процес обміну інформацією, емоційної підтримки, координації дій та спільної рефлексії,

спрямований на засвоєння спортивного досвіду, розвиток суб'єктності й збереження психологічного благополуччя спортсмена.

У структурі професійного спілкування виокремлено шість функцій: інформаційно-дидактичну, що забезпечує пояснення техніки й тактики; мотиваційну, спрямовану на підтримку смислу діяльності та автономної мотивації; регулятивно-координаційну, яка впорядковує дії; емоційно-підтримувальну, що стабілізує стан; рефлексивну, яка допомагає осмислити досвід; безпекову, що визначає межі неприпустимого психологічного тиску.

Вікова диференціація враховує мовленнєву компетентність, саморегуляцію, потребу в автономії та чутливість до оцінювання. Молодшим спортсменам потрібні короткі, конкретні й позитивно сформульовані інструкції; підліткам — пояснення логіки вимог, справедливості і приватна корекція; старшим підліткам та юнакам — спільне цілепокладання і рефлексивні запитання; дорослим — партнерське узгодження цілей, навантаження та відповідальності.

Таблиця 2

Вікова диференціація професійної взаємодії

Вікова група	Провідні потреби	Доцільна позиція і засоби	Основні ризики
8–10 років	Емоційна безпека, схвалення, зрозумілі правила	Доброзичливий наставник; короткі інструкції; демонстрація; негайне підкріплення	Публічне присоромлення; сарказм; надлишок абстрактних пояснень
11–14 років	Справедливість, належність до групи, автономія без втрати опори	Діалогічний наставник; вибір із 2–3 варіантів; приватна корекція; пояснення причин успіху й помилки	Подвійні стандарти; ярлики; порівняння з однолітками; тотальний контроль
15–18 років	Самовизначення, компетентність, повага до позиції	Консультант і координатор; спільне цілепокладання; рефлексивні запитання	Ігнорування думки; непрозорі рішення; емоційний тиск
19 років і старші	Професійна відповідальність, результат, саморегуляція	Партнер-експерт; аналітичний діалог; узгодження цілей, навантаження і відповідальності	Мікроменеджмент; інформаційний шум; втручання без узгодження; надмірна опіка

Джерело: власна розробка авторів.

Спортивна кваліфікація визначає обсяг необхідної інформації, складність зворотного зв'язку та ступінь участі спортсмена у прийнятті рішень. Початківцю потрібні алгоритм, демонстрація й часта перевірка розуміння; спортсменові на етапі базової підготовки — пояснення причин і формування самоконтролю; кваліфікованому — аналітичний діалог і робота з даними; висококваліфікованому — лаконічні сигнали, довіра до саморегуляції та попередньо погоджений протокол взаємодії.

Таблиця 3

Кваліфікаційна диференціація комунікативної поведінки

Рівень	Характеристика	Провідні засоби	Педагогічна мета
Початківець	Низька технічна самостійність;	Показ і коротка інструкція; одна корекція за раз;	Сформувати базові уявлення,

Рівень	Характеристика	Провідні засоби	Педагогічна мета
	нестійка увага до ключових ознак	частий позитивний зворотний зв'язок	первинну впевненість і готовність повторювати
Базова підготовка	Накопичення досвіду; поява самооцінки виконання	Запитання «що відчув / побачив?»; вибір варіанта; відкладена деталізація	Розвивати самоконтроль і причинне розуміння помилки
Кваліфікований спортсмен	Стабільні навички; здатність до аналітичної роботи	Спільний розбір; відео й дані; погоджені корекційні акценти	Підвищувати точність рішень і відповідальність за план
Висококваліфікований спортсмен	Висока саморегуляція; індивідуальна система підготовки	Партнерська експертиза; лаконічні сигнали; стратегічні домовленості	Зберігати автономію, довіру й оптимальний психічний стан

Джерело: власна розробка авторів.

Поєднання віку та кваліфікації утворює двовимірну матрицю комунікативних рішень, а її ситуативним фільтром є актуальний фізичний і психологічний стан спортсмена, контекст заняття або змагання та ризик психологічного тиску. Практична реалізація ґрунтується на принципах пропорційної автономії та мінімально достатньої директивності: обсяг контролю має бути достатнім для безпеки й результативності, але не підміняти самостійність спортсмена.

Зворотний зв'язок доцільно будувати за схемою «факт — значення — наступна дія». Повідомлення спочатку описує спостережувану дію без ярлика особистості, далі пояснює її наслідок для завдання і завершується конкретним орієнтиром для наступної спроби. Перед стартом доцільно активувати лише заздалегідь відпрацьовані сигнали; після змагання — відокремлювати первинну емоційну підтримку від детального аналітичного розбору.

Таблиця 4

Конструктивні та деструктивні комунікативні практики

Ситуація	Конструктивна практика	Деструктивна практика
Пояснення нового завдання	Одна мета; 1–3 ключові орієнтири; перевірка розуміння	Тривала лекція перед виконанням; кілька суперечливих акцентів
Корекція помилки	Факт → значення → наступна дія; приватність за чутливої теми	Ярлик особистості; сарказм; публічне приниження
Мотивація	Підкреслення прогресу й контрольованих чинників	Погрози; викликання провини; порівняння з іншими; перекладання всієї відповідальності за невдачу
Передстартова взаємодія	Заздалегідь погоджений план; мінімум нової інформації	Інформаційне перевантаження; різка зміна плану без пояснення
Післязмагальн	Пауза для відновлення;	Миттєвий емоційний розбір; пошук

Ситуація	Конструктивна практика	Деструктивна практика
ий аналіз	самооцінка спортсмена; аналіз фактів; подальше планування	винного; глобальні негативні висновки
Конфлікт	Опис предмета розбіжності; активне слухання; конкретна домовленість	Тиск статусом; заперечення емоцій; покарання за незгоду

Джерело: власна розробка авторів.

Структурно-функціональна модель поєднує два входи — віковий профіль і спортивну кваліфікацію — із ситуаційним фільтром актуального стану. Процесуальне ядро охоплює діагностику потреб, визначення комунікативної мети, вибір стилю, каналу й обсягу повідомлення, перевірку розуміння та педагогічну рефлексію. Очікуваними результатами є зрозумілість завдання, автономна мотивація, довіра, емоційна стійкість, саморегуляція та результативна взаємодія.

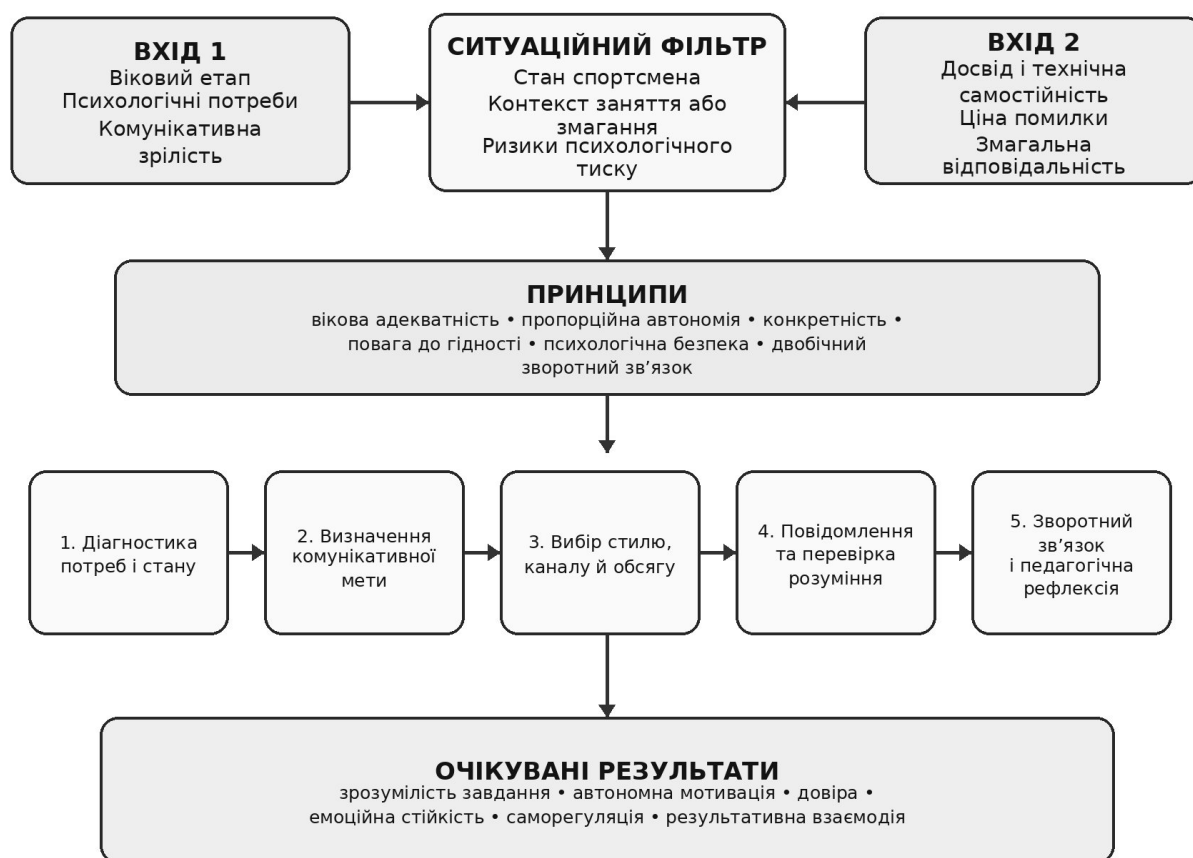

Рисунок 1. Структурно-функціональна модель диференційованого професійного спілкування тренера

Джерело: власна розробка авторів.

На основі моделі сформульовано п'ятиетапний алгоритм дій тренера: 1) діагностувати вік, досвід, актуальний стан і потребу в опорі або автономії; 2) визначити конкретну зміну, якої має досягти повідомлення; 3) обрати педагогічну позицію, канал і мінімально достатній обсяг інформації; 4) перевірити розуміння через повторення завдання, демонстрацію або рефлексивне запитання; 5) надати зворотний зв'язок і скоригувати власну комунікативну поведінку. Алгоритм застосовується циклічно та змінюється відповідно до етапу заняття або змагання.

Обговорення

Інтерпретація результатів. Отримані результати свідчать, що ефективність професійного спілкування визначається не окремим «правильним» стилем, а відповідністю між рівнем педагогічного керівництва та готовністю спортсмена до самостійності. Віковий вимір задає психологічно безпечну форму повідомлення, чутливість до оцінювання і потребу в автономії, тоді як кваліфікаційний вимір визначає технічну деталізацію, складність зворотного зв'язку та міру участі у прийнятті рішень. Тому зі зростанням компетентності обсяг базових інструкцій закономірно скорочується, але вимоги до точності, конфіденційності й узгодженості рішень підвищуються. Незмінними залишаються повага до гідності, ясність вимог, передбачуваність наслідків і недопустимість приниження.

Порівняння з іншими дослідженнями. Запропонована модель узгоджується з концепцією «3Cs» [1], оскільки розглядає взаємодію як двобічний процес, і з мотиваційною моделлю Mageau та Vallerand [2], у якій підтримка автономії поєднується зі структурованістю. Положення про зміну ролі тренера від наставника до партнера конкретизує інтегративне розуміння тренерської ефективності [3]. Результати щодо молодших і підліткових груп відповідають висновкам про позитивний розвиток, задоволення психологічних потреб і значення підтримувальних взаємин [4; 5; 8]. Орієнтація на прозорість, пояснення рішень та індивідуалізацію співвідноситься з характеристиками покоління Z [9]. Висновок про роль якості взаємин у залученості та результативності команди підтримується даними Pan і Sui [10], а потреба у партнерському лідерстві — результатами Jin та співавторів [6] і Simons та Bird [7]. Розподіл ролей у триаді «тренер — спортсмен — батьки» узгоджується з українськими дослідженнями [11; 12], а вимоги до професійної комунікативної компетентності — з працями Осадченко [13] і Петровської та співавторів [14]. Виокремлення деструктивних практик також підтверджує висновок Choi та співавторів [15] про опосередкований зв'язок тренерської поведінки з вигоранням через якість комунікації та взаємин.

Наукова новизна (розгорнуто). Уперше запропоновано цілісну двовимірну конструкцію, в якій вік і психосоціальна зрілість не ототожнюються зі спортивною кваліфікацією, а аналізуються як відносно самостійні підстави диференціації. До моделі введено ситуаційний фільтр актуального стану спортсмена, що запобігає механічному застосуванню вікових або кваліфікаційних рекомендацій. Удосконалено класифікацію функцій професійного спілкування через виокремлення безпекової функції та конкретизовано принципи пропорційної автономії й мінімально достатньої директивності. Набуло подальшого розвитку положення про зворотний зв'язок як послідовність «факт — значення — наступна дія», що поєднує навчальну точність із захистом гідності спортсмена.

Практичне значення (розгорнуто). Розроблені матриці можуть бути використані тренерами як орієнтир для підготовки повідомлень у типових ситуаціях: пояснення нового завдання, корекція помилки, мотивація, передстартова взаємодія, післязмагальний аналіз і конфлікт. У професійній підготовці майбутніх тренерів модель доцільно реалізовувати через аналіз кейсів, рольові симуляції, мікровикладання, відеоаналіз і рефлексивне портфоліо. Критеріями оцінювання комунікативної компетентності можуть бути вікова адекватність, конкретність, етичність, адаптивність, підтримка автономії, дисциплінарна ясність і здатність перевірити розуміння. У супервізії алгоритм дає змогу відокремити помилку змісту повідомлення від помилки його часу, каналу або емоційної тональності.

Висновки

1. Професійне спілкування тренера є цілеспрямованим механізмом навчання, мотивації, координації, емоційної підтримки, рефлексії та психологічної безпеки спортсмена.

2. Вікова диференціація визначає зрозумілість форми повідомлення, чутливість до оцінювання і потребу в автономії, тоді як спортивна кваліфікація визначає обсяг технічної інформації, складність зворотного зв'язку та міру участі у прийнятті рішень.

3. Педагогічно доцільна взаємодія передбачає поступовий перехід від структурованого наставництва до консультативного партнерства зі зростанням компетентності та саморегуляції спортсмена; повага до гідності, ясність вимог і психологічна безпека при цьому залишаються незмінними.

4. Розроблені вікова та кваліфікаційна матриці, класифікація комунікативних практик і структурно-функціональна модель забезпечують послідовний вибір позиції тренера, каналу, обсягу повідомлення та способу перевірки розуміння.

5. П'ятиетапний алгоритм «діагностика — мета — вибір засобів — перевірка розуміння — рефлексія» може використовуватися у професійній підготовці, супервізії та підвищенні кваліфікації тренерів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з експертною валідацією моделі, розробленням інструментарію оцінювання комунікативної компетентності тренера та емпіричною апробацією алгоритму в індивідуальних і командних видах спорту.

Список використаних джерел

1. Jowett S., Ntoumanis N. The Coach–Athlete Relationship Questionnaire (CART-Q): Development and initial validation. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*. 2004. Vol. 14, No. 4. P. 245–257. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2003.00338.x>
2. Mageau G. A., Vallerand R. J. The coach–athlete relationship: A motivational model. *Journal of Sports Sciences*. 2003. Vol. 21, No. 11. P. 883–904. <https://doi.org/10.1080/0264041031000140374>
3. Côté J., Gilbert W. An integrative definition of coaching effectiveness and expertise. *International Journal of Sports Science & Coaching*. 2009. Vol. 4, No. 3. P. 307–323. <https://doi.org/10.1260/174795409789623892>
4. De Albuquerque L. R., Scheeren E. M., Vagetti G. C., de Oliveira V. Influence of the coach's method and leadership profile on the positive development of young players in team sports. *Journal of Sports Science and Medicine*. 2021. Vol. 20, No. 1. P. 9–16. <https://doi.org/10.52082/jssm.2021.9>
5. Davis L., Jowett S., Sörman D., Ekelund R. The role of quality relationships and communication strategies for the fulfilment of secure and insecure athletes' basic psychological needs. *Journal of Sports Sciences*. 2022. Vol. 40, No. 21. P. 2424–2436. <https://doi.org/10.1080/02640414.2022.2162240>
6. Jin H., Kim S., Love A., Jin Y., Zhao J. Effects of leadership style on coach–athlete relationship, athletes' motivations, and athlete satisfaction. *Frontiers in Psychology*. 2022. Vol. 13. Article 1012953. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1012953>
7. Simons E. E., Bird M. D. Coach–athlete relationship, social support, and sport-related psychological well-being in NCAA Division I student-athletes. *Journal for the Study of Sports and Athletes in Education*. 2023. Vol. 17, No. 3. P. 191–210. <https://doi.org/10.1080/19357397.2022.2060703>
8. Battaglia A., Kerr G. Youth athletes' perspectives on developmental influences of relationships in individual and team sports. *Cogent Social Sciences*. 2024. Vol. 10, No. 1. Article 2392023. <https://doi.org/10.1080/23311886.2024.2392023>
9. Landman M., Grobbelaar H., Kraak W. Coach perspectives on coach–athlete relationships and characteristics of Generation Z academy-level rugby union players. *Frontiers in Sports and Active Living*. 2024. Vol. 6. Article 1461951. <https://doi.org/10.3389/fspor.2024.1461951>
10. Pan F., Sui W. Research on coach–athlete relationship and team performance based on 3Cs theory: The chain mediating role of emotional intelligence and athletic engagement. *Frontiers in Psychology*. 2025. Vol. 16. Article 1587900. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1587900>

11. Войтенко С. М., Перепелиця М. О., Поліщук В. М. Психолого-педагогічний супровід у системі «тренер — спортсмен — батьки». *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 2025. Вип. 19 (38). С. 382–391. [https://doi.org/10.31652/2071-5285-2025-19\(38\)-382-391](https://doi.org/10.31652/2071-5285-2025-19(38)-382-391)
12. Павлюк О., Павлюк Є., Решітник О., Олійник К. Соціально-педагогічні характеристики тренерів, батьків та спортсменів у дитячому та юнацькому спорті. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2024. № 3. С. 136–141. <https://doi.org/10.31891/pcs.2024.3.22>
13. Осадченко Т. Комунікативні здібності як основа розвитку професійних компетентностей тренера з легкої атлетики. *Modern Engineering and Innovative Technologies*. 2023. Вип. 26, ч. 3. С. 140–144. <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2023-26-03-049>
14. Петровська Т. В., Булгакова Т. М., Ганага О. І. Імідж спортивного тренера як феномен міжособистісної взаємодії. *Sport Science Spectrum*. 2026. № 1. С. 96–101. <https://doi.org/10.32782/spectrum/2026-1-12>
15. Choi H., Jeong Y., Kim S. K. The relationship between coaching behavior and athlete burnout: Mediating effects of communication and the coach–athlete relationship. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020. Vol. 17, No. 22. Article 8618. <https://doi.org/10.3390/ijerph17228618>

References

1. Jowett, S., & Ntoumanis, N. (2004). The Coach–Athlete Relationship Questionnaire (CART-Q): Development and initial validation. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 14(4), 245–257. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2003.00338.x>
2. Mageau, G. A., & Vallerand, R. J. (2003). The coach–athlete relationship: A motivational model. *Journal of Sports Sciences*, 21(11), 883–904. <https://doi.org/10.1080/0264041031000140374>
3. Côté, J., & Gilbert, W. (2009). An integrative definition of coaching effectiveness and expertise. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 4(3), 307–323. <https://doi.org/10.1260/174795409789623892>
4. De Albuquerque, L. R., Scheeren, E. M., Vagetti, G. C., & de Oliveira, V. (2021). Influence of the coach's method and leadership profile on the positive development of young players in team sports. *Journal of Sports Science and Medicine*, 20(1), 9–16. <https://doi.org/10.52082/jssm.2021.9>
5. Davis, L., Jowett, S., Sörman, D., & Ekelund, R. (2022). The role of quality relationships and communication strategies for the fulfilment of secure and insecure athletes' basic psychological needs. *Journal of Sports Sciences*, 40(21), 2424–2436. <https://doi.org/10.1080/02640414.2022.2162240>
6. Jin, H., Kim, S., Love, A., Jin, Y., & Zhao, J. (2022). Effects of leadership style on coach–athlete relationship, athletes' motivations, and athlete satisfaction. *Frontiers in Psychology*, 13, 1012953. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1012953>
7. Simons, E. E., & Bird, M. D. (2023). Coach–athlete relationship, social support, and sport-related psychological well-being in NCAA Division I student-athletes. *Journal for the Study of Sports and Athletes in Education*, 17(3), 191–210. <https://doi.org/10.1080/19357397.2022.2060703>
8. Battaglia, A., & Kerr, G. (2024). Youth athletes' perspectives on developmental influences of relationships in individual and team sports. *Cogent Social Sciences*, 10(1), 2392023. <https://doi.org/10.1080/23311886.2024.2392023>
9. Landman, M., Grobbelaar, H., & Kraak, W. (2024). Coach perspectives on coach–athlete relationships and characteristics of Generation Z academy-level rugby union players. *Frontiers in Sports and Active Living*, 6, 1461951. <https://doi.org/10.3389/fspor.2024.1461951>

10. Pan, F., & Sui, W. (2025). Research on coach–athlete relationship and team performance based on 3Cs theory: The chain mediating role of emotional intelligence and athletic engagement. *Frontiers in Psychology*, 16, 1587900. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1587900>
11. Voitenko, S. M., Perepelytsia, M. O., & Polishchuk, V. M. (2025). Psykholoho-pedahohichniy suprovid u systemi “trener — sportsmen — batky” [Psychological and pedagogical support in the “coach — athlete — parents” system]. *Fizychna kultura, sport ta zdorovia natsii*, 19(38), 382–391. [https://doi.org/10.31652/2071-5285-2025-19\(38\)-382-391](https://doi.org/10.31652/2071-5285-2025-19(38)-382-391)
12. Pavliuk, O., Pavliuk, Ye., Reshitnyk, O., & Oliinyk, K. (2024). Sotsialno-pedahohichni kharakterystyky treneriv, batkiv ta sportsmeniv u dytiachomu ta yunatskomu sporti [Socio-pedagogical characteristics of coaches, parents, and athletes in children’s and youth sports]. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, 3, 136–141. <https://doi.org/10.31891/pcs.2024.3.22>
13. Osadchenko, T. (2023). Komunikatyvni zdibnosti yak osnova rozvytku profesiinykh kompetentnostei trenera z lehkoj atletyky [Communication abilities as a basis for developing the professional competencies of an athletics coach]. *Modern Engineering and Innovative Technologies*, 26(3), 140–144. <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2023-26-03-049>
14. Petrovska, T. V., Bulhakova, T. M., & Hanaha, O. I. (2026). Imidzh sportyvnoho trenera yak fenomen mizhosobystisnoi vzaiemodii [The image of a sports coach as a phenomenon of interpersonal interaction]. *Sport Science Spectrum*, 1, 96–101. <https://doi.org/10.32782/spectrum/2026-1-12>
15. Choi, H., Jeong, Y., & Kim, S. K. (2020). The relationship between coaching behavior and athlete burnout: Mediating effects of communication and the coach–athlete relationship. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(22), 8618. <https://doi.org/10.3390/ijerph17228618>